

UCHWAŁA Nr
RADY MIEJSKIEJ W KARCZEWIE
z dnia

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny
na lata 2016 - 2018**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446), w związku z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015, poz. 332 z późn. zm.¹) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 - 2018, stanowiący Załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Karczewa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podpisania.

1 zmiany tekstu jednolitego zostały ogłoszone w: Dz. U. z 2015 r., poz. 1045, 1199 i 1830 oraz z 2016 r., poz. 195

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 332 ze zm.) „do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

Art. 179 ust. 2 w/w ustawy mówi: „Rada gminy biorąc pod uwagę potrzeby (...), uchwała gminne programy wspierania rodziny”.

Załączony program zawiera diagnozę dokonaną w oparciu o dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Karczewie, wskazuje zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie gminy Karczew, cele programu, oczekiwane rezultaty i zadania.

ZAŁĄCZNIK DO UCHWAŁY NR. /16
RADY MIEJSKIEJ W KARCZEWIE
z dnia 2016 r.

**GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2016 - 2018**

I. Wprowadzenie i diagnoza problemu.

1. Wprowadzenie

Na temat rodziny, funkcji i problemów jakie ją dotyczą istnieje wiele opracowań psychologicznych, pedagogicznych i socjologicznych. Rodzina znajduje się w centrum zainteresowania wielu teoretyków i praktyków. Wszyscy zastanawiają się jak pomóc rodzinie, szczególnie dysfunkcyjnej, niewydolnej. *„Coraz częściej nie wystarcza już kontrola i sankcje dla funkcjonowania i zachowania pożądanego kształtu rodziny. Niezbędna staje się świadoma działalność, pobudzająca zmiany w rodzinie w określonym kierunku np. przystosowanie rodziny do określonego systemu wartości”* (W. Tarnowiecki, 2001, s. 14).

W ostatnim czasie skupiono wysiłki na reformie systemu opieki nad dzieckiem; zintensyfikowaniu pracy z rodzinami, a nie tylko jednostkami; zwróceniu uwagi na dysfunkcje i nieefektywność dotychczasowych rozwiązań, opartych na działaniach pozornych i prowadzących do uzależnienia od pomocy społecznej, głównie finansowej i umocnieniu dysfunkcji w rodzinie. To z kolei, rodziło szereg błędów powodujących bezradność, wzmacniających niewydolność rodzin i ukazujących dysfunkcyjność systemu pomocy społecznej. Píše o tym bardzo obszernie choćby D. Trawkowska (2009). W swych opracowaniach wskazuje na problemy „trawiące” Polski system pomocy społecznej, takie jak: uzależnienie od pomocy społecznej, rutynizację i schematyczność działania, tworzenie i wzmacnianie negatywnych zjawisk w jednostkach i rodzinach, brak podejścia systemowego, brak diagnozy problemów, brak współpracy między instytucjami i podmiotami w zakresie rozwiązywania danego problemu. Jest to zaledwie kilka zasadniczych negatywnych aspektów składających się na nieefektywność pomocy świadczonej przez instytucje pomocy społecznej. D. Trawkowska (2009, s. 6-7) wskazuje na jeszcze kilka fundamentalnych kwestii, składających się na działania pozorne, wobec choćby rodzin dysfunkcyjnych. Są to:

- *pozornie włączające programy i projekty socjalne, których efekt końcowy jest odległy od zamierzonego – „utopie inkluzji;*
- *pozorne rozwiązywanie problemów społecznych – fikcja „papierowych strategii”;*
- *pozorowana praca socjalna - niespełniony profesjonalizm: jak nie zawieść oczekiwań i „zachować twarz”?*
- *nie pozorowana i pozorowana praca z klientem (indywidualnym przypadkiem) - „w co grają ludzie”?*
- *pozorowana praca z rodziną – „markowana praca z rodziną”, „każdy robi swoje i oddala problem”;*
- *pozorowana praca z grupą (grupy wsparcia, zespoły interdyscyplinarne);*
- *pozorowana współpraca między specjalistami (konsultanci - pracownicy socjalni; pracownicy socjalni – kuratorzy);*
- *pozorowana współpraca międzysektorowa - trudne współistnienie;*
- *pozorna reorganizacja instytucji (ośrodków pomocy społecznej, warsztatów terapii zajęciowej itp.) i tworzenie nowych stanowisk pracy (konsultantów, koordynatorów).*

Wszystkie te aspekty składają się na swoisty „efekt bumerangowy pomocy społecznej” utrwalający w klientach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej postawy które ów system chciał zmienić.

Dążąc do naprawy systemu, w ostatnim czasie stworzono kilka ciekawych rozwiązań w zakresie pracy z rodziną i przebywającymi w niej dziećmi. Tak więc, przykładem niech będzie uchwalona ustawa o asystentach rodzinnych. Innym może być praca socjalna i rozwiązywanie problemów metodą grup i zespołów interdyscyplinarnych.¹

W gminie Karczew na rzecz rodzin dotkniętych problemami i dysfunkcjami prowadzi się różnorakie działania.

- ⤴ **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Karczewie** w zakresie szeroko rozumianej prowadzonej pracy socjalnej we współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi udziela wsparcia rodzinom z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Od 2012 roku w ośrodek realizował Program „Asystent rodziny” i koordynator pieczy zastępczej” finansowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Asystenci rodziny zatrudniani byli na podstawie umów-zleceń. Od 2016 r. w ośrodku na podstawie umowy o pracę zatrudniony został asystent rodziny, który pracuje z 12 rodzinami z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

W strukturach organizacyjnych ośrodka działa punkt interwencji kryzysowej dla ofiar przemocy.

Ośrodek realizuje również program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych szczególnie w części dotyczącej profilaktyki uzależnień i program wolontarystyczny.

W ramach współpracy ze stowarzyszeniem „W stronę słońca” OPS prowadzi magazyn w ramach programu PEAD, kieruje dzieci z rodzin dysfunkcyjnych do świetlicy środowiskowej.

- ⤴ **Miejsko-Gminny Ośrodek Samopomocy Środowiskowej w Karczewie** – udziela wsparcia osobom chorym psychicznie i ich rodzinom.
- ⤴ **Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych w Karczewie** - udziela wsparcia osobom i rodzinom osób uzależnionych. W strukturach Punktu przyjmuje prawnik.
- ⤴ **Zespół Interdyscyplinarny** – zajmuje się problemem przemocy. Skupia wśród swoich członków przedstawicieli instytucji i organizacji działających na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku.
- ⤴ **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** – działa na rzecz osób uzależnionych. Kieruje do sądu wnioski o przymusowe leczenie, motywuje do podjęcia leczenia.
- ⤴ **Stowarzyszenie „W stronę słońca”** - działa na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, prowadzi świetlicę środowiskową dla dzieci z tych rodzin. Zadaniem świetlicy placówki opiekuńczo-wychowawczej jest wspieranie rodziny w procesie przygotowywania dzieci i młodzieży do samodzielnego życia, poprzez objęcie ich działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi, edukacyjnymi i profilaktycznymi.

2. Podstawa prawna działań.

Art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 135 ze zm.).

Art. 176 pkt 1: „Do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

Art. 179 ust. 2: „Rada gminy biorąc pod uwagę potrzeby (...), uchwała gminne programy wspierania rodziny”.

3. Diagnoza.

Lokalna diagnoza dotycząca dysfunkcjonalności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych została dokonana w oparciu o dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Karczewie i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r.

Według analizy danych zgodnie ze sprawozdaniem rocznym bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zdiagnozowano w 60 rodzinach, w tym na wsi w 18 rodzinach (liczba osób w tych rodzinach: 230).

Znacząca część tych rodzin przy zapewnieniu wsparcia ze strony OPS jest w stanie zapewnić dzieciom właściwy rozwój fizyczny i duchowy co daje szansę na pozostawienie dzieci w rodzinach naturalnych. Istnieje jednak zagrożenie, że działania podejmowane przez ośrodki okażą się niewystarczające, między innymi z uwagi na brak chęci do współpracy ze strony rodziny. W takiej sytuacji, gdy występuje rażące zagrożenie dobra dziecka, sąd opiekuńczy może zasądzić środek zapobiegawczy w formie umieszczenia dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub w rodzinie zastępczej.

Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności celem przywrócenia zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych.

Z danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku wynika, że z terenu miasta i gminy Karczew w rodzinach zastępczych spokrewnionych i niespokrewnionych w roku 2015 umieszczone było 5 dzieci, w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w roku 2015 przebywało 1dziecko.

Pozyskane informacje stanowią podstawę do opracowania zakresu działań gminy w tym zakresie.

4. Zasoby instytucjonalne działające w obszarze wspierania rodzin na terenie gminy Karczew.

W strukturach lokalnych działa:

- ♣ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, w tym punkt interwencji kryzysowej dla ofiar przemocy,
- ♣ Zespół Interdyscyplinarny,
- ♣ Ośrodek Samopomocy Środowiskowej,
- ♣ Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych, w tym pomoc prawna,
- ♣ Stowarzyszenie „W stronę słońca” - świetlica środowiskowa, magazyn żywności
- ♣ Komisariat Policji
- ♣ Urząd Miejski
- ♣ Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Lecznictwa Otwartego,
- ♣ placówki oświatowe: na terenie miasta - Zespół Szkół, Publiczne Gimnazjum, Szkoła Podstawowa, trzy przedszkola; na terenie wiejskim - dwa Zespoły Szkolno-Przedszkolne, Szkoła Podstawowa, Szkoła Podstawowa prowadzona przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Nadbrzeż.

II. Postanowienia ogólne.

1. Koordynator programu: Bożenna Witak – kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Karczewie.

2. Czas realizacji programu: Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany na lata 2016 – 2018.

3. Odbiorcy programu: Gminny Program Wspierania Rodziny skierowany jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zamieszkałych na terenie gminy Karczew.

4. Cele programu:

- stworzenie efektywnego systemu wsparcia rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania,
- tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu instytucji rodziny i jej integracji,
- współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny,
- wzmacnianie roli i funkcji rodziny,
- wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążenie do reintegracji rodziny,
- podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

5. Oczekiwane rezultaty:

- podniesienie poziomu i rozwój profesjonalnych form pomocy rodzinie w środowisku,
- poprawa funkcjonowania rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagających wsparcia i pomocy,
- konsolidacja działań różnych grup społecznych, organizacji pozarządowych i instytucji,
- pozostawienie dzieci w miejscu zamieszkania,
- reintegracja rodziny naturalnej poprzez powrót dziecka do rodziny.

6. Realizator programu:

Realizatorem programu jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Karczewie w partnerstwie z:

- ▲ Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie,
- ▲ Powiatowym Urzędem Pracy,
- ▲ Stowarzyszeniem „W stronę słońca”,
- ▲ Zespołem Interdyscyplinarnym,
- ▲ Punktem Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych,
- ▲ placówkami oświatowymi,
- ▲ Policją.

III. Zadania w zakresie wspierania rodziny.

LP	Nazwa zadania	Partnerzy w realizacji zadania
1.	Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny	MGOPS
1.1	Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny	MCPS, MGOPS, PUP
2.	Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego	MGOPS, Punkt konsultacyjny, PCPR, placówki oświatowe
3.	Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających	MGOPS
3.1	Finansowanie kosztów pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ponoszonych przez rodziny wspierające.	MGOPS
3.2	Organizacja i finansowanie szkoleń dla rodzin wspierających	MGOPS
4.	Prowadzenie placówki wsparcia dziennego oraz zapewnienie w niej miejsc dla dzieci	MGOPS, Stowarzyszenie „W stronę słońca” - świetlica środowiskowa
5.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej	MGOPS
6.	Współfinansowanie pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej	MGOPS
7.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinnym domu dziecka	MGOPS
8.	Współfinansowanie pobytu dziecka w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej	MGOPS
9.	Współfinansowanie pobytu dziecka w interwencyjnym ośrodku proadopcyjnym	MGOPS
10.	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka i rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.	MGOPS
11.	Prowadzenie Konferencji Grupy Rodzinnej	MGOPS

IV. Sposób pozyskiwania realizatorów Programu.

1. Zlecanie osobom profesjonalnie przygotowanym, instytucjom, organizacjom pozarządowym wykonywania określonych w programie zadań na podstawie umów cywilnoprawnych.

2. Pozyskiwanie wolontariuszy do realizacji zadań poprzez dofinansowanie ich udziału w szkoleniach, warsztatach, konferencjach.

V. Postanowienia końcowe.

1. Źródła finansowania programu.

Źródła finansowania zadań określone są w uchwale budżetowej:

Dział 852,

Rozdział 85204 – rodziny wspierające, rodziny zastępcze,

Rozdział 85206 – asystent rodziny § 4170

Wysokość środków na funkcjonowanie programu będą uchwalane rokrocznie przez Radę Miejską.

Zgodnie z art. 197 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej istnieje możliwość otrzymania dotacji celowych z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. MGOPS otrzymał w latach 2012-2015 dofinansowanie pochodzące z programów rządowych na zatrudnienie asystentów rodziny.

2. Sposób kontroli realizacji programu.

- ♣ sprawozdanie z wykonania w danym roku zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wykazanie występujących w tym zakresie potrzeb przedłożone Radzie Miejskiej w terminie do 31 marca każdego roku.
- ♣ stały monitoring programu prowadzony przez osobę odpowiedzialną za jego realizację.

3. Monitorowanie przebiegu programu, wskaźniki i ocena wyników.

Burmistrz Karczewa sprawuje na bieżąco nadzór nad realizacją programu i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w programie.

Głównym zadaniem jest zbieranie informacji, które dostarczą podstaw do planowania działań profilaktycznych na lata następne oraz przesłanek do oceny ich skuteczności.

4.. Uwagi końcowe

Opierając się na założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina planuje rozszerzyć swoją działalność w tym zakresie, między innymi poprzez rozpoczęcie współpracy z rodzinami wspierającymi.

Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł np. od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, policji, sądu, pielęgniarki środowiskowej. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę

podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny.

Powyższe działania powinny być wzmacniane przez rodziny wspierające. Rodzina w kryzysie będzie mogła skorzystać, przy wypełnianiu funkcji opiekuńczych, wychowawczych i społecznych, ze wsparcia ze strony innej rodziny ze środowiska lokalnego. Tak więc, pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rolą rodziny wspierającej będzie pomoc rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Istotą jej działania będzie ścisła współpraca z rodziną dziecka. Objęcie rodziny dziecka opieką rodziny wspierającej wynikać będzie z przyjętego i zaakceptowanego planu pomocy rodzinie, tym samym zakłada się zasadę dobrowolności i akceptacji działań przez rodzinę.

W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej.

MG Ośrodek Pomocy Społecznej planuje również wprowadzić nowe metody i narzędzia pracy z rodziną w formie Konferencji Grupy Rodzinnej.

Konferencja Grupy Rodzinnej jest spotkaniem jak największej liczby członków rodziny i osób bliskich dla rodziny w celu próby rozwiązania problemu jaki się w niej pojawił. Jest szansą daną rodzinie, jako pierwszej instytucji odpowiedzialnej za nią samą, na podjęcie samodzielnej próby zmierzenia się z problemem, często przed ingerencją ze strony pomocy społecznej.

Konferencja Grupy Rodzinnej jest zebraniem, naradą i spotkaniem jak największej liczby członków rodziny celem rozwiązania ściśle określonego problemu rodziny. Przy czym do rodziny zalicza się także osoby, które są związane emocjonalnie, bliskie rodzinie, zazwyczaj sama rodzina traktuje ich jak swoich członków.

Omawiana metoda stanowi „nowe spojrzenie” na pracę z dziećmi, młodzieżą i całą rodziną. Jest to niewątpliwie model składający się na twórczą i kreatywną pracę socjalną opartą na modelu terapeutycznym. Podkreślić należy, że Konferencja Grupy Rodzinnej jest narzędziem, skłaniającym rodzinę do wzięcia na siebie odpowiedzialności za decyzje dotyczące np. dziecka. Pozwala na zaktywizowanie rodziny w kierunku stworzenia bezpiecznego planu oraz podjęcie odpowiedzialności za jego wypełnianie. Ta innowacyjna metoda pracy z rodziną wykorzystująca zasoby i potencjał jaki posiada każda rodzina może być swobodnie zastosowana w programach aktywności lokalnej.

W Konferencji Grupy Rodzinnej uczestniczy rodzina oraz specjaliści, tacy jak: osoba zgłaszająca, koordynator oraz fachowcy od konkretnego problemu, który występuje w rodzinie.

Reasumując, metoda Konferencja Grupy Rodzinnej jest spotkaniem jak największej liczby członków rodziny i osób bliskich dla rodziny w celu rozwiązania problemu jaki w niej się pojawił. Taka rodzina przygotowuje spotkanie przy wsparciu koordynatora, i wszelkie decyzje należą do rodziny. Z taką rodziną współpracują specjaliści. Wszystkie działania zmierzają do wypracowania samodzielnie przez rodzinę planu rozwiązania problemu.

W związku z powyższym konieczne staje się zatrudnienie w MGOPS psychologa uczestniczącego w realizacji wymienionych w programie działaniach.

